

Studia Biblica Slovaca

2/2013

5

Ročník 5

2013

Číslo 2

Studia Biblica Slovaca

Offprint

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník V (2013), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Juraj FENÍK (Košice) – Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Prešov) – Jozef JANČOVIČ (Bratislava) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Roma, I) – Milan SOVA (Bratislava) – Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) – Jozef TIŇO (Bratislava) – František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) – Pavel VILHAN (Badín) – Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Výkonný redaktor: Martina Korytiaková

Jazyková úprava: Elena Slaná

Obálka: Michal Martinka

Na príprave publikácie sa podieľali aj Róbert Horka, Branislav Kľuska, Miloš Lichner SJ, Mária Mihulcová a Július Pavelčík.

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 26 02, redakcia@biblica.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, ftrstensky@gmail.com.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe (najlepšie pripojeným dokumentom e-mailu), podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word (formát A4, typ písma Times New Roman, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine a angličtine, zoznamom bibliografie podľa bibliografického štýlu a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Viac na www.biblica.sk.

Objednávky môžete posielat' na mailovú adresu vydavateľa (kniznica@frcth.uniba.sk), redakcie (redakcia@biblica.sk) alebo knižnice Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne (kniznica@xaver.sk).

Bankové konto: 4016292755/7500, IBAN: SK19 7500 0000 0040 1629 2755

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia. Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

náše N. T. Wrighta o *600 letech biblické exegeze na Univerzitě v St. Andrews*, přednesené v působivém sněmovním sále.

Závěrem nelze přehlédnout na konferenci představenou kvalitní knižní nabídku prestižních odborných vydavatelství, která navíc sponzorovala kávová občerstvení. Pořadatelé vyzdvihli též společenský rozměr vědecké konference velkorysým pozváním ke stolu se zvukem skotské dudácké kapely. To vše uprostřed pěstěných trávníků poklidného starobylého města, světové kolébky golfu.

Jaroslav BROŽ

XXI. Kongres IOSOT 2013 v Mníchove

Metropola nemeckej spolkové republiky Bavorsko – Mníchov sa v dňoch 4. – 9. augusta 2013 premenila na mesto s najväčšou koncentráciou odborníkov na Starý zákon minimálne v Európe. V ňom konajúci sa 21. kongres Medzinárodnej organizácie pre štúdium Starého zákona (ďalej IOSOT) s viac ako 600 účastníkmi sa zapísal do histórie jej organizovania ako doposiaľ najväčší.

Nemecký zmysel pre presnosť, precíznosť a systémovosť bol vnímateľný hneď od začiatkových minút kongresu. Ani tak početná personálna účasť na kongrese nedokázala naštrbiť dopodrobna organizátormi naplánovaný program na čele s prezidentom Prof. Dr. Christophom Levinom.

Súbežne s kongresom IOSOT 2013 prebiehalo i päť ďalších kongresov špecializovaných na štúdium Septuaginty (IOSCS), kumránskych zvitkov (IOQS), masorétskeho textu (IOMS), targúmov (IOTS) a sýrštiny (ISLP). Všetky sa konali na rovnakom mieste ako hlavný kongres – v priestoroch starobylej Ludwig-Maximilians-Universität v Mníchove.

Program IOSOT 2013 tvorili každodenne dopoludnia tri hlavné hodinové prednášky s jednou výnimkou poobedňajšieho vstupu známeho izraelského archeológa Amihai Mazara z Hebrejskej univerzity v Jeruzaleme. Popoludní sa konali workshopy a tiež kratšie polhodinové vstupy tematicky zoskupené do sekcií. Práve v dvoch z nich odprezentovali svoje príspevky dvaja zo šiestich prítomných slovenských biblistov¹. Peter Dubovský SJ vystúpil s príspevkom na tému: „1 Kings 6–7: How many temples?“ a „One prophet like Moses within the Hexateuch“ znel titul prednášky Blažej Štrbu.

¹ Na kongrese IOSOT 2013 boli prítomní Peter Dubovský SJ, Jozef Jančovič, Peter Juhás, Iveta Strenková CJ a Blažej Štrba a na IOQS bol zaregistrovaný biblista Milan Sova.

Príspevky týkajúce sa exegézy textu konkrétnych biblických spisov hebrejského kánonu odzneli v 24 sekciách. Prevalu mali prednášky s témami z Knihy proroka Izaiáša, Jeremiáša a korpusu Malých prorokov. Príspevky venované teologickým otázkam, archeológii, metodológii, lingvistike, dejinám textu a pod. boli zoskupené vo zvyšných 15 sekciách. Zaujímavou bola určite samostatná sekcia venovaná postkoloniálnej interpretácii. Či už v prípade hodinových alebo polhodinových príspevkov mali po ich odznení prítomní poslucháči možnosť diskusie, čo niektorí z nich aj efektívne využili a nezriedka tak i otvorili zaujímavý dialóg s prednášajúcimi.

To, že portfólio tém prednášok na IOSOT 2013 bolo skutočne bohaté, dosvedčuje i štatistika: celkom odznelo 219 prednášok, z toho 16 hodinových a 203 polhodinových. Zhodnotenie by bolo ešte zaujímavejšie, ak by sme do štatistiky zahrnuli i prednášky pridružených piatich kongresov.

Množstvu pozitív takého veľkého podujatia, akým IOSOT 2013 bezpochyby bol, nemohlo „ublížiť“ ani pár tienistých stránok. Takou boli napr. zmeny v harmonograme prednášok pre absenciu niektorých prednášajúcich. Ich príspevky boli buď prednesené inými prednášajúcimi (napr. príspevok Izraela Finkelsteina), no v najhoršom prípade sa vôbec ani neuskutočnili, čo záujemcovia o ne pociťovali ako sklamanie.

Nemožno nespomenúť, že k pozitívam kongresu určite patrila i stála prezentácia najväčších svetových vydavateľstiev úzko špecializovaných na biblickú literatúru a súvisiace vedy. K benefitom účastníkov kongresu IOSOT 2013 patrilo i cenové zvýhodnenie na množstvo ponúkaných knižných titulov i biblické softvérové programy.

Časom pre osobnejšie odborné diskusie, výmenu názorov a získavanie nových kontaktov, na ktoré účastníkom nezvýšil čas počas hlavného programu plného odborných prednášok, bol bohatý kultúrny program plný zaujímavých podujatí, ktorými deň po dni organizátori IOSOT 2013 prezentovali z Bavorska to najlepšie. Nechýbali osobné prijatia vrcholnými predstaviteľmi spolkovej republiky Bavorsko, biskupmi miestnej Katolíckej cirkvi i Evanjelickej cirkvi a. v., ako aj prijatie zo strany židovskej komunity v Mníchove.

Záverečné slová prednesené na kongrese patrili najmä jeho prezidentovi prof. Dr. Ch. Levinovi, ktorý stručne charakterizoval jeho priebeh a poďakoval sa všetkým stranám zainteresovaným v jeho príprave a realizácii. Následne bolo verejne predstavené prvé knižné kritické vydanie Starého zákona v sýrčine (Pešita), ktoré bolo zároveň venované prezidentovi IOSOT 2013. Hlavný editor biblického periodika *Vetus Testamentum* (ďalej *VT*) Jan Joosten uviedol pár štatistických údajov týkajúcich sa *VT* a zopakoval základné pravidlá pre publikovanie v ňom.

Úplne na záver 21. kongresu IOSOT 2013 bolo zverejnené dejisko o tri roky sa konajúceho IOSOT 2016 – Stellenbosch v Južnej Afrike, za prezidenta ktorého bol určený Johann Cook z Univerzity Stellenbosch. V dejinách IOSOT to bude len po druhýkrát, čo kongres prekročí hranice Európy.

IOSOT 2013 bol jedinečnou príležitosťou pre slovenských biblistov prezentovať výsledky svojich téz, vstúpiť s nimi do dialógu s ich kolegami z iných krajín – často zastávajúcimi na problém aj iný názor – a tak svoje tézy aj verifikovať. Pre zúčastnených študentov – akou bola i autorka tohto oznamu – sa kongres stal zdrojom neoceniteľných skúseností a studnicou inšpirácie pre ich ďalšie štúdiá.

Martina KORYTIAKOVÁ

Sväté písmo v dokumentoch Cirkvi

Rok 2013 sa nesie v znamení výročia vydania viacerých dôležitých biblických dokumentov – *Providentissimus Deus* (Lev XIII., 1893); *Divino afflante Spiritu* (Pius XII., 1943); *Interpretácia Biblie v Cirkvi* (Pápežská biblická komisia, 1993), ktoré mali zásadný význam pre výklad Svätého písma. Z toho dôvodu sa Teologický inštitút v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí rozhodol zorganizovať vo svojich priestoroch 25. októbra 2013 vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou venovanú predstaveniu historicko-cirkevných okolností vzniku jednotlivých biblických dokumentov. Jej priebeh organizačne zabezpečil Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka a Katedra biblických vied a archeológie Teologickej fakulty Katolíckej univerzity, ktorej Teologický inštitút je afiliovaným pracoviskom.

V rámci programu vystúpili štyria pozvaní hostia rozdelení do dvoch blokov. V prvom bloku predniesol svoj príspevok Dr. Ľuboslav Hromják z domáceho akademického pracoviska, ktorý sa najskôr zamerl na priblíženie osobnosti Leva XIII. Potom priblížil jeho pontifikát a okolnosti, ktoré predchádzali a sprevádzali vydanie encykliky *Providentissimus Deus*, ktorá sa považuje za prvú novodobú encykliku zameranú na biblickú oblasť. Druhým prednášajúcim bol doc. Tomáš Petráček z Univerzity v Hradci Králové. Ten sa sústredil na premostenie obdobia od Leva XIII. až po pontifikát Pia XII. Poukázal na ťažkosti a výzvy, ktorým čelili biblisti predovšetkým vnútri Katolíckej cirkvi v prvej tretine 20. storočia. Následne vysvetlil zmenené vnútorné pomery, ktoré umožnili vydanie encykliky *Divino afflante Spiritu* v roku 1943.

Contents

Treaties

Adriana ALEXYOVA

The Development of the Concept of Deity in the Pre-Exilic Israel 91-125

Massimo Pazzini OFM

Which Language Did Jesus Speak? 126-140

Marcela Andoková

The Figure of David the Penitent in Selected Patristic Commentaries on Psalm 51 141-154

Róbert Horka

Meaning and Interpretation of Psalm titles in Augustine's Commentary on Psalms *Enarrationes in Psalmos*..... 155-177

Helena Panczová

Greek Transitive Verbs Used Intransitively and Linguistic Interpretation of Some Passive Aorists in the Gospel According to Mark (evsci,sqh 15:38; sunh,cqhsan 2:2; hvge,rqh 16:6; metemorfw,qh 9:2)..... 178-197

Abstracts and Reviews 198-212

Communications and References 213-219

Obsah

Štúdie

Adriana ALEXYOVÁ Vývoj koncepcie božstva v Izraeli v predexilovom období	91-125
Massimo PAZZINI OFM Ktorým jazykom hovoril Ježiš?	126-140
Marcela ANDOKOVÁ Postava Dávida kajúcnika vo vybraných patristických komentároch k Ž 51(50)	141-154
Róber HORKA Význam a interpretácia žalmových nadpisov v Augustínovom Komentári k žalmom Enarrationes in Psalmos	155-177
Helena PANCZOVÁ Grécke tranzitívne slovesá používané intranzitívne a lingvistický výklad niektorých pasívnych aoristov v Evanjeliu podľa Marka (ἐσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2; ἠγέρθη 16,6; μετεμορφώθη 9,2)	178-197

Poznámky

Abstrakty a recenzie	198-212
Oznamy	213-219